

Woord vooraf

Dit deel uit de 101ste jaargang van de *Annalen van het Thijmgenootschap* is opgedragen aan Edith Brugmans. Zij nam afscheid als universitair hoofddocent rechtsfilosofie aan de Radboud Universiteit Nijmegen en als bijzonder hoogleraar vanwege de Stichting Thomas More aan de Universiteit van Leiden. Ter ere daarvan werd op 27 juni 2013 te Nijmegen een symposium georganiseerd over het thema ‘Vergiffenis en het recht’. Op dat symposium spraken Ernst Hirsch Ballin, Sebastiaan Roes, Renée van Riesen en Edith Brugmans zelf. Drie lezingen van dit symposium zijn verzameld in deze bundel, aangevuld met enkele artikelen over hetzelfde thema van de hand van Rudi te Velde, Gradus Vrieze, Thomas Mertens en Piet Meiring.

LOOPBAAN

Edith Brugmans (Stampersgat 1956) studeerde rechten en filosofie in Antwerpen en Leuven. Haar proefschrift voltooide zij na enige jaren werkzaam te zijn geweest als wetenschappelijk medewerker aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid en de Faculteit der Wijsbegeerte van de Universiteit van Tilburg, toen nog Katholieke Universiteit Brabant geheten. Met haar dissertatie *Morele sensibiliteit. Over de moraalfilosofie van Adam Smith* (1989) promoveerde zij in de wijsbegeerte bij twee zeer prominente filosofen: Ludwig Heyde en Herman De Dijn. Meteen na haar promotie ging zij werken als universitair (hoofd)docent rechtsfilosofie aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Katholieke Universiteit Nijmegen, nu Radboud Universiteit Nijmegen. Gedurende die periode werd zij tweemaal gedetacheerd via de Radboudstichting als cursusteamleider

voor de cursus ‘Cultuurfilosofie’, waarover zij als redacteur en medeauteur ook een prachtig standaardwerk publiceerde (*Cultuurfilosofie. Katholieke, reformatorische, humanistische, islamitische en joodse reflecties over onze cultuur*. Budel: Damon 2002). Van 1998 tot 2013 was zij bovendien bijzonder hoogleraar Wijsbegeerte in relatie tot de katholieke levensbeschouwing vanwege de Stichting Thomas More (voorheen Radboudstichting), aan de Universiteit Leiden. Voor de Stichting Thomas More nam zij op betrokken wijze deel aan studiereizen en masterclasses.

THIJMGENOOTSCHAP

Edith nam eind 2012 ook afscheid van de wetenschappelijke raad van het Thijmgenootschap. Zij was eerst als vice-voorzitter en later als voorzitter verantwoordelijk voor de uitgaven van de *Annalen van het Thijmgenootschap* en voor de organisatie van de jaarlijkse symposia. In de hoedanigheid van voorzitter van de wetenschappelijke raad was zij tevens jarenlang lid van het bestuur van het Thijmgenootschap. Gedurende haar tijd als voorzitter verschenen er bundels over belangrijke en actuele thema’s als palliatieve zorgverlening, technologie en mensbeeld, en marktwerking versus solidariteit, om enkele voorbeelden te noemen. Ook zagen onder haar voorzitterschap prachtige essays het licht, zoals dat van Peter Rietbergen over *Cultuurwegen en cultuurwerelden in Europa en Eurazië*, van Arnold Heertje over *Echte economie*, van Jacques De Visscher over *Toewijding*, en onlangs nog de masterclass-bundel van Bert Blans over *De ontdekking van het innerlijk bij Augustinus*. Zelf nam zij ook actief de redactie op zich van boeken over uiteenlopende onderwerpen, zoals *Mythen en misverstanden over migratie*, *De ziel in de literatuur* en *Instituties in beweging*. Ze keek altijd met een kritisch oog naar de teksten, gaf commentaar waar nodig, maar gaf vooral ook waardering aan de auteurs en de redacteurs. Zo hebben wij haar in de raad leren kennen als iemand die met interesse

luistert en zich inzet voor de bevordering van het werk en de inzichten van anderen. We zijn er haar zeer erkentelijk voor en zullen haar aandachtigheid en aansporingen missen. Ook in het bestuur kenmerkten de bijdragen van Edith zich telkens door een al even bedachtzame als actieve bijdrage. Haar inzet was er telkens op gericht de kwaliteit en relevantie van het christelijke denken in onze samenleving scherp onder de aandacht te houden.

ONDERZOEK

Als wetenschappelijk onderzoeker publiceerde Edith over onderwerpen uit de rechtsfilosofie en de literatuurfilosofie. De morele aspecten van het recht hadden haar bijzondere interesse, met name die aspecten die volgens haar voorbij het morele liggen en ook van invloed zouden kunnen zijn bij de totstandkoming van wetten en in de rechtspraak. In haar eigen Thijmessay over *Moreel scepticisme* laat ze in de inleiding een ander over haar zeggen dat zij de neiging heeft zichzelf te belasten met morele verantwoordelijkheid, uit plichtsgevoel. Dat oordeel lijkt zij te aanvaarden, onder enig protest. Edith nam en neemt haar morele verantwoordelijkheden volop, maar ze lijkt tegelijkertijd niet te willen accepteren dat zij geheel en al wordt bepaald door haar plichtsgevoel. Daarom vraagt ze zich in haar essay af of wij altijd en overal moreel zijn en of er een domein voorbij de grenzen van de moraal ligt. Daarbij gaat het haar dan niet om het kwaad of het immorele, maar om perfectie: om de liefde en de poëzie, om andere vormen van perfectie dan de morele. En dit alles schrijft zij op in een persoonlijk, getuigend, roman- en brief-achtig genre, een voorbode van wat er in de toekomst wellicht nog uit haar pen zal vloeien.

Haar vraagstelling, haar onderzoeksinteressen en haar schrijfstijl doen denken aan de biografie van Iris Murdoch, de toegewijde filosoof, de vaardige schrijfster en de dwar-se geliefde. Edith heeft zich veelvuldig met deze Britse

schrijfster beziggehouden en ook met regelmaat over haar gepubliceerd. Murdoch vond naar eigen zeggen toewijding in haar filosofie en vreugde en verstrooiing in haar romans. Zijzelf beweerde dat beide, zowel de toewijding als de vreugde, uitingen zijn van het morele. Maar Edith vraagt zich juist af of er niet nog een andere bron is, in haar eigen woorden: 'de grote liefde, dat wij deel zijn van de natuur, dat we deel hebben aan God, dat we verwijlen bij de geliefde en dat we herboren worden in het kind'. Vragen naar die bron voorbij het morele, en zoeken naar inzicht hoe die bron van invloed is op recht en moraal, dat zal Edith ook in de toekomst vast en zeker blijven doen.

VERGIFFENIS EN HET RECHT

Deze bundel opstellen over vergiffenis en het recht komt voort uit een vraagstelling en reflecties die goed aansluiten bij de onderzoeksinteressen van Edith Brugmans. Haar onderzoek naar het morele, naar vergeving en geluk is veel meer dan onderzoek alleen (zo zal blijken uit haar eigen bijdrage aan deze bundel). Het is ook een filosofische zoektocht naar het goede leven. Edith zal ongetwijfeld ook in haar volgende levensfase blijven zoeken naar antwoorden op deze fundamentele vragen. Zo wil zij 'recht doen' aan de bron die volgens haar niet los verkrijgbaar is, maar in literatuur, moraal, politiek en rechtspraak aan de dag treedt. In haar eigen bijdrage aan deze bundel laat zij zien dat er geen vastliggend programma voor vergeving is. Wel wijst zij naar wegen om inzicht te krijgen in wat mensen gegeven is om vergiffenis te schenken en hoe de wet ruimte zou kunnen maken voor die gave.

De opstellen in deze bundel zijn opgedragen aan Edith, uit dankbaarheid voor haar jarenlange inzet, haar trouw en creativiteit, en voor al het goede dat zij heeft geboden aan haar studenten en collega's. Zij heeft allen die met haar hebben mogen werken, laten delen in de wijze waarop zij

probeert te leven en te zoeken naar de bron die haar inspireert en voortdrijft, en die haar ook in de toekomst hopelijk zal blijven roepen. Wij wensen haar veel geluk daarbij.

Nijmegen/Tilburg, 27 juni 2013

Wim van de Donk

Voorzitter van het bestuur van het Thijmgenootschap

Stephan van Erp

Voorzitter van de wetenschappelijke raad van het Thijmgenootschap